

Nieuwsbrief Verkiezingen

Europees Parlementsverkiezing 2024
Nieuwsbrief 9

8 februari 2024

Via deze nieuwsbrief informeert het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) gemeenten over actuele ontwikkelingen rond de organisatie van de Europees Parlementsverkiezing.

In deze nieuwsbrief

- Informatievoorziening
- Centrale stemopneming/decentrale stemopneming
- Inwoners uit andere EU-landen (Y 32)
- Toegankelijkheid van de verkiezingen
- Planning uitslagvaststelling
- Opkomst
- Nieuwe projectleider?

Informatievoorziening

Uiterlijk begin maart kunt u op de verkiezingentoolkit de volgende zaken vinden: de handout stembureau-instructie, brochure geldige identiteitsbewijzen, e-learning stembureau-instructie en bundel van factsheets en instructies.

Processen-verbaal

Naar aanleiding van een eerste advies van de Kiesraad over verduidelijking van de processen-verbaal (PV's) en corrigenda heeft het ministerie van BZK de teksten van een aantal PV's en corrigenda's gewijzigd ten behoeve van de Europees Parlementsverkiezing. Dit is een eerste stap in het verduidelijken van de PV's en corrigenda's, de Kiesraad zal later met een uitgebreider advies komen. De nieuwe PV's zijn te vinden op de verkiezingentoolkit: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/verkiezingen/verkiezingentoolkit/modellen> De volgende PV's zijn gewijzigd: N 5, N 10-1, N 10-2, Na 14-1, Na 14-2, Na 31-1, Na 31-2, O 7, P 1f, P 2a en P22-1.

Centrale stemopneming/decentrale stemopneming

De Kiesraad constateert uit gesprekken met gemeenten dat gemeenten goed hebben nagedacht over een keuze tussen centrale of decentrale stemopneming (CSO/DSO). Niet alle gemeenten hebben hun keuze al bepaald. Twijfelt u nog tussen decentrale of centrale stemopname? Dan verwijzen wij u graag naar het afwegingskader CSO/DSO, dat de Kiesraad heeft gemaakt voor de afgelopen Tweede Kamerverkiezing: <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-2918a0fc2c2913fe3a6d685df42d95d27e109f1c/pdf>.

Het afwegingskader geeft geen antwoord op de vraag of u voor CSO of DSO moet kiezen maar zet de aspecten die daarbij een rol spelen op een rij. Mocht dit document niet voldoende antwoord geven op uw vragen, dan wordt u geadviseerd om contact op te nemen met (buur)gemeenten die hebben gekozen voor een CSO of DSO. Vaak zijn gemeenten bij u in de buurt bekend met de lokale situatie en kunnen zij u daarom goed helpen. Ook kunt u contact opnemen met het informatiepunt verkiezingen.

Inwoners uit andere EU-landen (Y 32)

Inwoners in uw gemeente die uit een ander EU-land komen, mogen kiezen of ze willen stemmen voor de Nederlandse leden van het Europees Parlement of voor de leden van het land van herkomst. Als zij willen stemmen in Nederland, moeten ze zich bij de gemeente registreren door middel van een Y 32-formulier. In onder andere [nieuwsbrief 1](#) en [nieuwsbrief 2](#) bent u geïnformeerd over de wettelijke verplichting om deze inwoners te informeren en te registreren in de BRP en over wijzigingen in het logisch ontwerp BRP.

Op de verkiezingentoolkit staan documenten die u hiervoor kunt gebruiken. U kunt [model Y 32 downloaden](#). Ook is er een [voorbeeldbrief en uitleg van het formulier in verschillende talen](#) beschikbaar. Voor uw website bieden we [webteksten in het Nederlands en Engels](#) aan. Uiterlijk in week 8 (de week van 19 februari) wordt nog een simpele infographic in het Nederlands en Engels toegevoegd aan de [communicatiemiddelen](#). Deze kunt u meesturen met de brief of in overige communicatie gebruiken.

Veel gemeenten zijn al druk bezig met het informeren van deze inwoners. Voor de zekerheid hieronder nog een keer op een rij wat er verwacht wordt:

- Het Y 32-formulier wordt door de gemeente aan iedere niet-Nederlandse EU-burger die zich van buiten Nederland in de gemeente vestigt toegestuurd (art. Y 32, vijfde lid, van de Kieswet).
- Het formulier wordt door de gemeente beschikbaar gesteld voorafgaand aan de EP-verkiezing, *ten minste zes weken voor en op de dag van de kandidaatstelling* (art. Y 1a van het Kiesbesluit). Voor de

EP-verkiezing van 6 juni 2024 valt de dag van de kandidaatstelling op 23 april 2024. Dat betekent dat het Y 32-formulier uiterlijk op 12 maart verkrijgbaar moet zijn bij elke gemeente. Gezien de uitwisseling van gegevens met andere EU-lidstaten (zie hieronder) wordt verzocht dit zo snel mogelijk te doen.

- De burgemeester brengt tevens uiterlijk 12 maart de mogelijkheid van registratie ter openbare kennis (art. Y 32, negende lid, van de Kieswet). Dat kan op de in de gemeente gebruikelijke wijze.
- U wordt geadviseerd niet-Nederlanders die in Nederland wonen en onderdaan zijn van een andere lidstaat *actief* aan te schrijven voor deze EP-verkiezing. Dit geldt niet voor kiezers die zich al eerder via een Y-32 formulier hebben geregistreerd.

Gegevensuitwisseling andere EU-lidstaten

Het is belangrijk dat wordt voorkomen dat deze personen tweemaal hun stem kunnen uitbrengen (in Nederland en in de lidstaat waarvan zij de nationaliteit hebben). De EU-lidstaten wisselen daarom onderling gegevens uit over kiesgerechtigde burgers die willen stemmen voor het EP in het land waar zij verblijven. Voor Nederland doet het ministerie van BZK dit (conform Regeling gegevensuitwisseling verkiezing leden Europees Parlement), met versleutelde bestanden en via een beveiligd platform. Langs die weg kan de EU-lidstaat van herkomst de betrokken kiezer uit de eigen kiezersregistratie schrappen. Het ministerie van BZK ontleent de relevante persoonsgegevens aan de BRP.

Bestaande registraties

Vanaf juli 2023 is het ook mogelijk om adres en woonplaats in de lidstaat waar de kiezer het laatst was ingeschreven en waarvan hij/zij de nationaliteit heeft, op te nemen in de BRP (zie [nieuwsbrief 2](#)). Voor nieuwe registraties met een Y-32 formulier worden deze gegevens dus geregistreerd.

De kiesgerechtigdheid van de niet-Nederlander die onderdaan is van een andere lidstaat blijft geregistreerd zolang betrokkene ingezetene is van een Nederlandse gemeente. De kiezers zijn dus niet verplicht zich opnieuw te registreren. Voor de uitwisseling van de gegevens met andere lidstaten, om dubbel stemmen te voorkomen, is het echter beter als ook van deze kiezers dit gegeven bekend is. Voor de komende EP-verkiezing is het niet verplicht reeds geregistreerde kiezers te verzoeken om aanvulling van deze gegevens. Het mag natuurlijk wel. Houd u er rekening mee dat er op een later moment (na de komende EP-verkiezing) wel verzocht zal worden om deze kiezers te vragen hun gegevens aan te vullen.

Toegankelijkheid van de verkiezingen

Doe mee aan 'Waar is mijn stemlokaal' voor de Europese Parlementsverkiezingen

Het platform [WaarIsMijnStemlokaal.nl](#) helpt kiezers de weg naar het stembureau vinden door alle stembureaus in Nederland overzichtelijk weer te geven, inclusief informatie over toegankelijkheid. Als gemeente kunt u de kaart of de dataset ook gebruiken op uw eigen gemeentewebsite. Tijdens de Tweede Kamerverkiezingen in november 2023 was het platform weer een succes: de website werd bijna 770.000 keer bezocht, en 313 gemeenten (90%) leverden hun stembureaudata zelf aan. Dat zijn meer gemeenten dan ooit. Voor de aankomende verkiezing voor het Europees Parlement ontvangt de Open State Foundation graag weer informatie van u over de stemlokalen in uw gemeente voor de aankomende verkiezingen. Zet hiervoor de eerste stap:

Laat voor uw gemeente één of meerdere e-mailadressen achter via dit formulier: [Waar is mijn stemlokaal - Aanvraagformulier gemeente account](#). Begin maart is 'Waar is mijn stemlokaal' gereed waarna alle gemeenten hun stemlokalen kunnen invoeren. U krijgt dan op het in bovenstaande formulier ingevulde e-mailadres een uitnodigingsmail waarmee u uw gemeente-account aan kunt maken en kunt inloggen. Wilt u meer weten over WaarIsMijnStemlokaal.nl? Bezoek dan de website, of stuur een mail naar stemlokaal@openstate.eu.

Gratis Tolk op afstand voor dove of slechthorende kiezers

Voor kiezers die doof of slechthorend zijn kan een tolk Nederlandse gebarentaal op afstand een uitkomst bieden. Tolkcontact biedt op 6 juni een Tolk op afstand gratis aan voor alle stembureaus in Nederland. Binnen enkele dagen is het geregeld. Tolkcontact Tolk op afstand werkt op een tablet, telefoon of laptop. Op een online portaal drukt het stembureaulid op de knop 'gebarentolk' en wacht tot er verbinding is met een tolk. De dove of slechthorende persoon kan kort de situatie uitleggen, waarna het gesprek begint. De tolk vertaalt alles wat er in Nederlandse Gebarentaal gezegd wordt naar gesproken Nederlands en andersom. Voor aanmelden of het opvragen van informatie: <https://www.tolkcontact.nl/verkiezingen/>

Hidden Disabilities Sunflower

Mensen met een onzichtbare beperking dragen soms een key-cord met zonnebloemen erop. Met deze 'Hidden Disabilities Sunflower' wijzen zij mensen in hun omgeving er discreet op dat zij misschien wat extra steun, hulp of tijd nodig hebben. Bijvoorbeeld omdat zij autisme, chronische pijn of dementie hebben. Of omdat zij een auditieve beperking hebben. Daarom is het goed stembureauleden hier alert op te maken, ook tijdens de Europees Parlementsverkiezing. Als ze iemand met zo'n key-cord zien, kunnen ze vragen of deze persoon behoefte heeft aan extra steun, uitleg of tijd. Op deze manier wordt eraan bijgedragen dat iedereen beter in staat wordt gesteld om zelfstandig een stem uit te brengen.

Save the date webinar toegankelijke stemlokalen

Gemeenten doen al veel om ervoor te zorgen dat stemlokalen zo toegankelijk mogelijk zijn. Toch blijkt uit onderzoek van Ongehinderd (in opdracht van het ministerie van BZK) dat er nog veel verbetering mogelijk is. Ongeveer 60% van de stemlokalen wordt afgekeurd vanwege knelpunten bij de ingang van het stemlokaal of op de route daar naartoe. Met kleine aanpassingen kunt u er als gemeente voor zorgen dat meer mensen met een fysieke beperking zelfstandig kunnen stemmen. Daarom organiseert het ministerie van BZK een webinar over de toegankelijkheid van stemlokalen. In het webinar is aandacht voor de toegankelijkheidscriteria en hoe gemeenten deze in de praktijk kunnen brengen bij stemlokalen. Bij het webinar is een toegankelijkheidsexpert aanwezig.

Het webinar vindt plaats op dinsdag 26 maart van 12.00 uur tot 13.30 uur. Een uitnodiging voor het webinar wordt aan alle projectleiders verkiezingen toegestuurd. Graag vragen we u de datum vast in uw agenda te zetten.

Opkomst

In eerdere jaren was de opkomst bij de EP-verkiezing gemiddeld gezien lager dan bij bijvoorbeeld een Tweede Kamerverkiezing. Toch is het van tevoren niet altijd goed in te schatten hoe hoog de opkomst gaat zijn, omdat deze bijvoorbeeld door actuele gebeurtenissen hoger kan uitvallen. Daarom is het aan te bevelen

niet uit te gaan van een lage opkomst. Bijvoorbeeld bij de productie van de stembiljetten en de inrichting van voldoende stemlokalen.

Planning uitslagvaststelling

Belangrijke data voor gemeentelijk stembureaus: vaststelling uitslag

Donderdag 6 juni 2024	Dag van stemming
Vrijdag 7 juni	Openbare zitting gemeentelijk stembureau; verrichten van ofwel controle van de processen-verbaal van de stembureaus, ofwel centrale stemopneming; gemeentelijk stembureau stelt t.a.v. iedere kandidaat en iedere lijst het totaal aantal stemmen in de gemeente vast, daarna wordt de zitting geschorst. De uitslag wordt niet bekend gemaakt aan aanwezigen en het proces-verbaal wordt niet ondertekend.
Zondag 9 juni, vanaf het moment waarop de stemming in elke lidstaat is gesloten	Doorgeven voorlopige uitslag aan ANP (na sluiting stembussen in andere EU-landen).
Maandag 10 juni, ochtend	Hervatting openbare zitting gemeentelijk stembureau; ondertekenen proces-verbaal Na 31. Proces-verbaal GSB, en de processen-verbaal van de stembureaus bij DSO, zo snel mogelijk aanleveren aan het hoofdstembureau. U wordt geadviseerd de zitting om 9.00 of uiterlijk 10.00 uur te houden.
Dinsdag 11 juni, 10:00 uur	Zitting hoofdstembureau van een kieskring tot vaststelling van het kieskringtotaal; opmaken proces-verbaal O 7. En vervolgens aanlevering fysieke processen-verbaal aan Kiesraad.
Woensdag 12 juni t/m maandag 17 juni	Terugverwijzingen van centraal stembureau naar gemeentelijk stembureau i.v.m. controleprotocol en meldingen van kiezers.
Maandag 17 juni	Mogelijk nieuwe zitting gemeentelijk stembureau i.v.m. terugverwijzingen en hertellingen. Meteen na de zitting leveren gemeentelijk stembureaus de processen-verbaal en corrigenda aan bij Kiesraad.
Dinsdag 18 juni uiterlijk 10.00 uur	Aanleveren fysieke processen-verbaal en corrigenda aan hoofdstembureaus. Ophalen door koerier Kiesraad bij hoofdstembureaus.
Woensdag 19 juni, 11.00 uur	Openbare zitting centraal stembureau tot vaststelling van de uitslag; opmaken proces-verbaal P 22-1.
Donderdag 20 juni t/m maandag 24 juni	De Tweede Kamer onderzoekt geloofsbrieven en besluit over toelating leden.
Dinsdag 25 juni	Mogelijk besluit Tweede Kamer tot hertelling door een of meerdere gemeentelijk stembureaus.
woensdag 26 juni en/of donderdag 27 juni	Mogelijke hertelling door gemeentelijk stembureau op verzoek van Tweede Kamer.

Maandag 1 juli	Mogelijke tweede zitting van het centraal stembureau tot vaststellen van de verkiezingsuitslag.
Dinsdag 2 juli	Afronden onderzoek geloofsbrieven door Tweede Kamer en voordragen Nederlandse leden van het Europees Parlement.
dinsdag 16 juli	Dag met ingang waarvan zittende Parlementsleden aftreden.
dinsdag 16 juli	Eerste vergadering van het nieuw gekozen Europees Parlement.

Toelichting

De Europees Parlementsverkiezing vindt in Nederland plaats op donderdag 6 juni. De zitting van het centraal stembureau voor de vaststelling van de uitslag vindt plaats op woensdag 19 juni om 11.00 uur. Dat betekent dat gemeentelijk stembureaus van maandag 12 juni tot en met maandag 17 juni terugverwijzingen van het centraal stembureau kunnen krijgen op basis van het controleprotocol en meldingen van kiezers. De nieuwe zitting van het gemeentelijk stembureau vindt plaats op maandag 17 juni in de middag. GSB's kunnen ervoor kiezen om eerder een nieuwe zitting te houden, maar moeten altijd rekening houden met zitting op maandagmiddag 17 juni, omdat er tot maandagochtend meldingen van kiezers kunnen binnenkomen. De Tweede Kamer start op donderdag 20 juni met het onderzoek naar de geloofsbrieven. Op dinsdagmiddag 25 juni kan de Tweede Kamer een GSB verzoeken een hertelling uit te voeren. Deze hertelling(en) onder toezicht van de commissie geloofsbrieven zullen plaats vinden op woensdag 26 of donderdag 27 juni. Vervolgens vindt een eventuele tweede zitting van het centraal stembureau plaats op maandag 1 juli om de uitslag definitief vast te stellen, de Tweede kamer rond het onderzoek vervolgens af op dinsdag 2 juli met de voordracht van de nieuwe Nederlandse leden van het Europees Parlement. In de tabel hieronder vindt u de relevante data.

Achtergrond: De Kieswet regelt dat er geen verrichtingen mogen plaatsvinden op zaterdag, zondag of feestdagen. Dat geldt zowel voor de zittingen van het CSB als voor het GSB. Daarom is het niet mogelijk eerder dan woensdag 19 juni de zitting van het centraal stembureau te houden. Vanwege de 48 uren termijn voor het indienen van meldingen, betekent elke eerdere datum dat gemeenten de 2de zitting van het GSB in het weekend zouden moeten houden. Daarnaast heeft de Tweede Kamer besloten meer tijd in te plannen voor het geloofsbrievenonderzoek om niet in het weekend bijeen te komen, en ook gemeenten niet in het weekend te belasten met een hertelling. Dit is mogelijk omdat het Europees Parlement pas half juli voor het eerst samenkomt en er dus meer tijd is dan bij een Tweede Kamerverkiezing voor het onderzoek naar de geloofsbrieven.

Nieuwe projectleider?

Wordt de EP-verkiezing bij uw gemeente georganiseerd door een andere projectleider dan bij de TK-verkiezing? Geef dan, als dit nog niet gebeurd is, graag naam, e-mailadres en 06-nummer van de nieuwe projectleider door via postbus.verkiezingen@minbzk.nl.

Contact of aan-/afmelden voor deze nieuwsbrief?

Heeft u vragen over de aankomende Europees Parlementsverkiezing? Neem dan contact op met het Informatiepunt Verkiezingen. Het informatiepunt is op werkdagen te bereiken tussen 09.00 en 17.00 uur. Dat kan via e-mail (informatiepunt@kiesraad.nl) en telefoon (070 - 426 7329). Het informatiepunt is een gezamenlijk initiatief van het ministerie van BZK en de Kiesraad.

Kent u een collega voor wie deze nieuwsbrief ook interessant is? Of wilt u zich afmelden? Stuur dan een mail naar postbus.verkiezingen@minbzk.nl.